

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-5120300-_____
“ ” 2019 yil

Samarqand davlat universiteti
rektori
 I.Xalmuradov
2019 yil “ ”

**JAHON TARIXI XAQIDA FUNDAMENTAL BILIMLAR (UMUMIY
TA‘LIM DASTURI ASOSIDA) FANINING**

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 – Gumanitar soha
Ta‘lim sohasi: 200000 - Ijtimoiy soha
Ta‘lim yo‘nalishi: 5110600 – Tarix o‘qitish metodikasi

Samarqand – 2019

Fan dasturi Samarqand davlat universiteti Tarix fakulteti kengashida ko‘rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2019 yil “___” _____dagi “___” -sonli bayonnoma).

Fakultet dekani:

dots.D.M. Djurakulova

Fan dasturi Samarqand davlat universitetida ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

Gadayev H.U. - SamDU Tarix fakulteti, Jahon tarixi kafedrası o‘qituvchisi

Taqrizchilar:

Handamova M. - SamDChTI ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti, tarix fanlari nomzodi

Rahmatullayev M.R. - SamDU Tarix fakulteti, Jahon tarixi kafedrası o‘qituvchisi, t.f.n.

Fanning dasturi Samarqand davlat universiteti o‘quv-uslubiy kengashining 2019 yil “___” _____dagi “___”-son majlis bayoni bilan ma‘qullangan.

O‘quv uslubiy Kengash raisi:

prof.A.S.Soleev

I. O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Ushbu dastur «Jahon tarixi xaqida fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida)» dunyo xalqlarining eng qadimgi zamonlardan to xozirgacha bosib o'tgan uzoq va murakkab tarixiy yo'lini, ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, madaniy va ma'naviy hayotini xolisona o'rganishni taqozo qiladi. Hamda «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da ko'rsatib o'tilgan talaba-yoshlarning tarixiy dunyoqarashini boyitish, ularda mustaqil fikrni qaror toptirish, tarixni mukammal darajada bilish, insoniyat sivilizatsiyasining yutuqlaridan va tajribasidan to'la bahramand bo'lish, umuminsoniy qadriyatlarni anglab yetishga ko'maklashish va dunyo miqyosida mavjud bo'lgan muammolarning tarixiy ildizlarini izlab topish kabi dolzarb masalalarni o'rganadi.

Shuningdek, «Jahon tarixi xaqida fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida)» fani haqidagi bilimlarni qaror topshirish mavjud ilmiy adabiyotlar va zamonaviy nazariyalar hamda olib borilayotgan tadqiqot ishlarini o'rganish, fan bo'yicha to'plangan ilg'or tajribalar, kadrlar buyurtmachilarining fikr, talab va takliflari kabi masalalarni o'z ichiga qamrab oladi.

II. O'quv fanining maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishning maqsadi - Jahon tarixi xaqida fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida) fani gumanitar fanlar majmuasiga taalluqli bo'lib, talabalar uni I semestrda o'rganishadi.

Fanni o'qitishdan maqsad tarixning davlat va jamiyat taraqqiyoti natijasi ekanligi, jamiyat rivojlanishida davlatchilikning muhim voqea hisoblanishi, tarixning keyingi taraqqiyoti bosqichida fuqarolik jamiyatning paydo bo'lishi bilan fan, texnika, madaniyat, axborotlar o'zlashtira borish, ularni jamiyatga bog'lik bo'lgan hodisalarni ko'rsatishdir

Fanni o'qitishning vazifalari - Fanning vazifasi - jamiyat va davlatchilik taraqqiyotidagi uyg'unlik farqlarini ajratish, tarix fanidagi yangi nazariyalarni tahlil etish, tarixning harakatlantiruvchi omillarini talabalarga ko'rsatib berish, tarix fanining asosiy yo'nalishlarini tahlil va tadqiq qilish malakasini hosil qilish,

davlat va jamiyat taraqqiyotning rivojlanish omillarini tahlil qilishda tarix fanining o'rnini tushuntirishdan iborat.

III. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

Ma'ruza mashg'ulotlari

Kirish. Eng qadimgi tuzum.

“Jahon tarixi xaqida fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida)” fanining fan sifatidagi o'rni. Uning predmeti va o'rganish ob'ekti.

“Jahon tarixi xaqida fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida)” fanini o'rganishning metodologik prinsiplari: xolislik, manbalar bilan asoslanganlik, ilmiylik, tarixiylik. “Jahon tarixi bo'yicha fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida)” fanining O'zbekiston tarixi bilan bog'liqligi. Tarixni o'rganishda insonparvarlik, vatanparvarlik, milliy istiqlol g'oyaga asoslanishi tamoyillari. Tarixni yoritishda milliy qadriyatlar, xalq an'analari va urf-odatlar, diniy e'tiqodlar, turli ijtimoiy tabaqalar tarixiy-madaniy taraqqiyot nuqtai nazaridan yondashuv.

Qadimgi Sharq va O'rta Osiyo

Insoniyatning dastlabki ajdodlari, ularning makonlari. Odamzod paydo bo'lishi masalasining fanda o'rganilishi. Qadimgi Misr. Qadimgi Mesopotamiya. Qadimgi Eron. Qadimgi Hindiston. Qadimgi Xitoy. O'rta Osiyodaga dastlabki davlat birlashmalari.

Ilk o'rta asrlarda Evropa va Osiyo mamlakatlari

G'arbiy Rim imperiyasining qulashi. Xalqlarning buyuk ko'chishi. Franklar davlati va imperiyasi. Vizantiya imperiyasi. Xitoy ilk o'rta asrlarda. Hindiston. Arabiston yarim oroli.

Jahon xalqlari o'rta asrlarning rivojlangan davrida XI-XV asrlarda.

Evropada markazlashgan davlatlarning tashkil etilishi. Vizantiya imperiyasi. Rus davlati. Xitoy. Hindiston. Eron. Usmoniylar imperiyasining tashkil topishi. Mo'g'ullar davlati. Arab-musulmon davlatlari. Afrika davlatlari va xalqlari. Amerika xalqlari.

XVI-XVIII asrlarda Evropa va Amerika davlatlari.

Buyuk geografik kashfiyotlar. Mustamlaka tizimining yaratilishi. Buyuk Britaniya. Fransiyada absolyutizm. Ispaniya va Portugaliya. Evropada burjua inqiloblari. Amerikadagi ingliz mustamlakalari. AQSHning mustaqillik uchun urushi.

XVI-XVIII asrlarda Osiyo davlatlari

Xitoyda sin sulolasi hukmronligi. Hindistonda boburiylar sulolasi hukmronligi. Eron. Turkiya va uning zaiflashuvi. Yaponiya va Koreya. Arab xalqlari va davlatlari.

XIX asrning 70-yillarigacha bo'lgan davrda Evropa va Amerika davlatlari

Angliya. Fransiya. Ispaniya. Avstriya imperiyasi. Rossiya imperiyasi. Prussiya qirolligi. Napoleon Bonapart. Lotin Amerikasi. AQSHning tashqi siyosati. Monro doktorinasi. Sanoat inqilobining yakunlanishi. Inqilobiy chiqishlar.

XIX asr oxiri va XX asr boshlarida dunyoning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy manzarasi.

Mustamlaka tizimi. Bo'lingan dunyoni qaytadan bo'lib olish. Ijtimoiy harakatlar. Demokratik o'zgarishlar. Siyosiy partiyalar. Mustamlakachilik urushlari. Xalqaro konferensiya va kongresslar.

G'arbiy Evropa davlatlari XIX asr oxiri va XX asr boshlarida

Buyuk Britaniya. Fransiya. Markazlashgan Germaniya. Birlashgan Italiya. Ispaniya va Portugaliya. Gollandiya. Qurollanish poygasi. Antanta shartnomasi. Uchlar ittifoqi shartnomasi. Buyuk Britaniya va Rossiya shartnomasi.

XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Amerika davlatlari

Lotin Amerikasi davlatlari. Meksika. Panamerika ittifoqi. Panama kanalining qurilishi. AQSHning gegemonligi. Dollar diplomatiyasi. Katta to'qmoq siyosati. Panamerika konferensiyalari.

XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi, Markaziy va Janubiy-Sharqiy Evropa mamlakatlari

Rossiya imperiyasi. Islohotlar. Krepostnoy huquqning bekor qilinishi. Tashqi siyosat. Buyuk Britaniya bilan shartnoma. Fransiya bilan ittifoq. Polsha masalasi. Serbiya. Bolgariya. Gretsiya. Rus-turk urushi. Berlin kongressi natijalari. Birinchi va ikkinchi Bolqon urushlari.

1918-1939 yillarda xalqaro munosabatlar va ilm fandagi yutuqlar.

Birinchi jahon urushining yakunlari. Versal konferensiyasi va uning natijalari. Vashington konferensiyasi va uning natijalari. Xalqaro munosabatlar. Ilm-fan yutuqlari. Yangi badiiy asarlar va yo'nalishlar. San'atdagi yangiliklar.

1918-1939 yillarda Evropa davlatlari

Buyuk Britaniya. Fransiya. Italiya. Germaniya. Sovet davlati. Ispaniya va Portugaliya. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining Evropa davlatlariga ta'siri. Fashistlar. Rapallo bitimi. Germaniya va Italiyadagi vaziyat. Antikomintern bitimi.

Ikkinchi jahon urushi

Antikomintern bitimi. Berlin-Rim-Tokio. Molotov-Ribbentrop pakti. Chexiya masalasi. Myunxen shartnomasi. Polsha masalasi. Urushning boshlanishi.

Fransiyaning taslim bo'lishi. SSSRga xujumning boshlanishi. Harbiy harakatlar. Italiyaning taqdiri. Yaponiyaning urushga kirishi. Ikkinchi front. Italiyaning taslim bo'lishi. Germaniyaning taslim bo'lishi. Yaponiyaning taslim bo'lishi.

1946-1991 yillarda Evropa davlatlari

Buyuk Britaniya. Fransiya. Italiya. Germaniyaning ikkiga bo'linishi. Ispaniya va Portugaliya. Gollanidiya. Mustamlakachilik siyosatining barham topishi. Evropa integratsiyasi. Evropa Ittifoqi. NATO. Varshava shartnomasi.

XX asr oxiri va XXI asr boshlarida xalqaro munosabatlar

Sovet davlatining qulashi. Yugoslaviyaning parchalanishi. Germaniyaning birlashuvi. Chexoslavakiyaning bo'linishi. Ikki qutbli dunyo. Ko'p qutbli dunyo. BMTning roli. Bolqon masalasi. Iroq urushlari. Koreya yarim oroli masalasi. Qurolli ixtiloflar. Xalqaro tashkilotlar. Tinchlik uchun kurash. Yashillar harakati.

Sovet davlatining parchalanishi Sharqiy Evropa davlatlarida demokratik inqiloblar

SSSRning ijtimoiy va iqtisodiy xolati. Davlatlarning mustaqillik e'lon qilishi. Yugoslaviyaning parchalanishi. Chexoslavakiyaning bo'linishi. Germaniyaning birlashuvi. Polshada Solidarnost. Ruminiya va Bolgariya. Demokratik harakatlar.

1991-2017 yillarda postsovet mamlakatlari

Rossiya Federatsiyasi. Kavkaz davlatlari. Boltiqbo'yi respublikalari. Ukraina va Belorussiya. O'rta Osiyo va Qozog'iston. Islohotlar. Milliy ixtiloflar. Qurolli mojarolar. Abxaziya. Tog'li Qorabog' masalasi. Qrim masalasi. Ozarbayjon va Armaniston urushi.

Evropada integratsiyalashuv va AQSH munosabatlari

Evropa Ittifoqi. Evropada Havfsizlik va Hamkorlik Tashkiloti. NATO. Evropa Qo'shma Shtatlari. Evropa va AQSH munosabatlari. Bir qutbli dunyo. Fransiya va Germaniya munosabatlari. Fransiya va Buyuk Britaniya munosabatlari.

IV. Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarida magistrantlar "Jahon tarixi xaqida fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida)" fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

"Jahon tarixi xaqida fundamental bilimlar (umumiy ta'lim dasturi asosida)" fani bo'yicha seminar mashg'ulotlarining tavsiya etiladigan mavzulari:

1. Qadimgi Yunoniston
2. Qadimgi Rim
3. Evropada markazlashgan davlatlarning tashkil topishi
4. Osiyo, Amerika va Afrika xalqlari
5. XIX asrning 70-yillarigacha bo'lgan davrda Osiyo davlatlari
6. XIX asrning 70-yillarigacha bo'lgan davrda Afrika davlatlari
7. XVII-XIX asr 60-yillarida ilm-fan, san'at va madaniyat
8. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Osiyo mamlakatlari
9. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Afrika mamlakatlari
10. Birinchi jahon urushi
11. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida fan va madaniyatning rivojlanishi
12. 1918-1939 yillarda Osiyo va Afrika mamlakatlari
13. 1946-1991 yillarda Amerika davlatlari
14. 1946-1991 yillarda Osiyo va Afrika davlatlari
15. XX asrning ikkinchi yarmida fan va madaniyat
16. 1991-2017 yillarda Evropa mamlakatlari

17. 1991-2017 yillarda Osiyo va Afrika mamlakatlari
18. 1991-2017 yillarda AQSH va Lotin Amerikasi mamlakatlari
19. Yangi ming yillik boshlarida jahon sivilizatsiyasi muammolari

Izoh: Ishchi fan dasturini shakllantirish jarayonida ishchi o'quv rejada mazkur seminar mashg'ulot uchun belgilangan soat hajmidan tashqari soatlar hajmiga mos mavzular tanlab belgilanadi.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limdan ko'zlangan maqsad va vazifalar – bu talabalarda mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Mustaqil ta'lim seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabaning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriqlarni bajarishni o'z ichiga oladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Eng qadimgi tuzum
Qadimgi Sharq va O'rta Osiyo
Ilk o'rta asrlarda Evropa va Osiyo mamlakatlari
Jahon xalqlari o'rta asrlarning rivojlangan davrida XI-XV asrlarda
XVI-XVIII asrlarda Evropa va Amerika davlatlari
XVI-XVIII asrlarda Osiyo davlatlari
XIX asrning 70-yillarigacha bo'lgan davrda Evropa va Amerika davlatlari
XIX asr oxiri va XX asr boshlarida dunyoning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy manzarasi
G'arbiy Evropa davlatlari XIX asr oxiri va XX asr boshlarida
XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Amerika davlatlari
XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi, Markaziy va Janubiy-Sharqiy Evropa mamlakatlari

1918-1939 yillarda xalqaro munosabatlar va ilm fandagi yutuqlar
1918-1939 yillarda Evropa davlatlari
Ikkinchi jahon urushi
1946-1991 yillarda Evropa davlatlari
XX asr oxiri va XXI asr boshlarida xalqaro munosabatlar
Sovet davlatining parchalanishi SHarqiy Evropa davlatlarida demokratik inqiloblar
1991-2017 yillarda postsovet mamlakatlari
Evropada integratsiyalashuv va AQSH munosabatlari

Izoh: Fan ishchi dasturini shakllantirish jarayonida mazkur mashg'ulot uchun ishchi o'quv rejada ko'rsatilgan soatlar hajmiga mos mavzular ro'yxati shakllantiriladi.

VI. Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar va axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. – Т., “Ўзбекистон”, 1997.
2. Каримов И.А. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. Т., “Шарқ”, 1998.
3. Хрестоматия по истории средних веков (Под ред. Н.П.Грацианского и Д.Сказкина. 3-е изд. М., Наука. 1966.
4. Ўрта асрлар тарихи. В.П. Семенов Т., “Ўқитувчи”, 1973.
5. Большоков О.Г. История Халифата. М., 1989.
6. История Венгрии. Том. I. М., 1971.
7. История Византии Под. ред. акад. С.Д.Сказкина. Т.1-3. М.;1967.
8. История Молдавии. Т.1. Кишинев, 1951.
9. История Польши, Т.I. – М.; 1954 г.
- 10.История Румынии. М.1950.
- 11.История Франции. Т.1. М., 1972.
12. История Чехословакии, Т.1, М., 1988. (1956)

13. История южных и западных славян. Т.1. М., 2001.
14. Кудрявцев А.Е. Испания в средние века. Л., 1987.
15. Культура Возрождения и общество. М., 1986.
16. Лозинский С.Г. История папства. М.; 1986.
17. Мортон А.Л. История Англии. Перевод с англ. М.; 1950 .
18. Пиримкулов Ш.Д. Ўрта асрларда Англия. Т., 2003
19. Синха Н. К. и Банерджи А. Ч. История Индии. М., 1954.
20. Тридцатилетняя война. Л., 1961.
21. Фроянов И.Я. Киевская Русь М., 1990
22. История Монгольской Народной Республики. М., 1983.
23. Османская империя в странах центральной Восточной и юго-Восточной Европы в XV-XVI вв. М., 1984.
24. Яброва М.М. Великие географические открытия и начало колониальных захватов. Саратов, 1987.
25. Магидович И.П. Магидович В.И. Очерки по истории географических открытий. В 5 томах. Т. 2. М., 1983.
26. История Норвегии. Ред.колл. А.С.Кан. М., 1980.
27. Кан А.С. История скандинавских стран. М., 1972.
28. История Китая. М., 1967.
29. Кузнецов Ю.Д и др. История Японии. М., 1988.
30. История Кореи. Т. 1. М., 1974
31. Новая история стран Европы и Америки. Под ред. А.М.Родригеса и М.В. Пономарева. В. 3 т. М., 2005.
32. Новая история стран Азии и Африки. Под. Ред. А.М.Родригеса. В. 3 т. М., 2010.
33. Титов Ю.П. История государство и права России. М., 1998.
34. Эргашев Шухрат. Жаҳон тарихи янги давр XVI-XVIII асрлар. Тошкент «Ўзбекистон». 2014.
35. Бюттнер Т. История Африки. М.1981.

36. Вейс Г. История цивилизаций. Т. 1-3. М., 1999.
37. Верт Н. История советского государства 1900-1991. М., 1994.
38. Вторая мировая война. Краткая история. М., 1984.
39. Гасратян М.А. и др. Очерки истории Турции. М., 1983.
40. Из истории мировой цивилизации (Под ред. И.М. Мунчаева.) М., 1995.
41. История Европы, Колл. Авторы. Т.1-4. М., 1986-1996.
42. История Италии. М., 1971. Т.3.
43. История США. В 4 томах. – М., 1985.
44. Кредер А.А. Новейшая история. XX век, М.. 1996.
45. Родригес А.М. История стран Азии и Африки в новейшее время. - М.,2006 . Учебное пособие.
46. Системная история международных отношений в четырех томах / Отв. ред. А.Д. Богатуров. Т. 1. События. 1918–1945. М., 2000.

Internet-resurlari

1. <http://www.dissercat.com>
2. <http://www.bibliotekar.ru/>
3. <http://history.hanover.edu/texts.htm>.
4. <http://www.ancienthistory.spb.ru/>
5. <http://www.ziyonet.uz>.
6. <http://www.ziyonet.uz>